צרכי המזון ברפת

משק הבקר והחלב - חוברת 3, יולי 1953

24

מבעיות הרפת במושב

מכסת האדמה להחזקת פרה במושב

המוסדות המישבים שגו שגיאה גורלית בקבעם מכסת קרקע של 25—30 דונם ליחידה משקית במושב אינטנסיבי. שטח אדמה כה מצומצם אינו מאפשר תיכנון רציונלי של מחזור זרעים, ולא עוד אלא גורם לפיצול השטח העומד לרשות המתישב לחלקות קטנות, מה שמקשה על העיבוד ושולל את האפשרות של ייבוש הקרקע, שצריך להיעשות לעיתים מזומנות באדמות שלחין.

מכסת קרקע זו אינה מאפשרת אספקה עצמית של המזון הגס לקיום יחידת עדר־בקר מינימלית — 5 פרות חולבות ובני בקר במספר מתאים, והמתישב נאלץ לקנות בחוץ חלק מהאספקה הגסה בצורת שחת ופסולת תעשיה.

לא אבוא למנות את כל המגרעות שבמכסת הקרקע המצומצמת, אבל ציינתי רק את שני הגורמים הנ״ל, שבעטיים באה העליה בהוצאות הייצור של תוצרת הרפת:

א) הוצאות העיבוד של החלקות הקטנות המפוצלות הן גדולות, והדאגה לשמירה על הקרקע מאלצת להשתמש בזיבול מופרז, באין מחזור זרעים מתוכנן.

ב) המשק זקוק לקנית מספוא גס ואין לו כמובן כל שליטה על טיבו, מחירו; וגרוע מזה — אין בטחון בהשגת הכמות הדרושה שחסרים אותה. השנה, למשל, חסרנו את אחד המזונות שהיה חלק חשוב של האספקה במשקים אלה — קליפות הדר, שהועברו רובן ככולן לנגב מחמת הבצורת הקשה שפקדה את האזור ההוא; השנה יהיו קשיים רבים בהשגת שחת, ויש לחשוש גם למחירים מופרזים.

אולם מכסת קרקע מצומצמת זו היא עובדה קיימת, ועלינו לתכנן את משקנו בהתאם למציאות כפי שהיא.

הודגש והוסבר שבמושב אין מקום ליחידת־עדר קטנה מ־5 פרות חולבות ובני הבקר במספר מלא. יחידת־עדר קטנה מהנ״ל סופה או לעלות ולהגיע למספר הנ״ל או להתחסל, וביחוד לאור מחירי תוצרת החלב הקיימים. אין כל חשבון למתישב להשתעבד לזמן ארוך לטיפול בענף קטן־מדות מזה. ומאידך — אין המשק יכול להקצות לייצור־המספוא למעלה מ־15—18 דונם ממכסת הקרקע של 25—30 דונם; כי הרי יש לקיים גם את יתר ענפי־היסוד של המשק המעורב, כגון: ירקות, מטעים, ולנצל באמצעותם בצורה מתאימה את הזבל הנוצר ברפת.

במשק מטיפוס זה יש לשריין, לדעתי, לאספקה עצמית של מספוא גס לכל ראש בקר מבוגר (או שני בני־בקר מגילים שונים) יחידת־קרקע של לא יותר מ־2 דונמים. ולצרכי ניצול יעיל של השטח הקטן הזה — עלינו לבחור בגידולי־מספוא המבטיחים לנו: א) יבול גבוה, ב) מזון עשיר בחלבון ככל האפשר, ג) אספקת מזון לכל חדשי השנה.

וכאן הריני בא להציע תכנית גידולי־מספוא לאספקה עצמית של מזון גס לראש בקר מבוגר על שטח של שני הדונמים:

1 דונם מרעה רב־שנתי המניב בשנה	—	כ־1200 י״מ
½ דונם אספסת (רובה תיהפך לשחת)	—	כ־350 „
¼ דונם סלק־מספוא	—	כ־350 „
¼ דונם סתויון (כ־50% מיבולו להחמצה)	—	כ־250 „
ס״ה מספוא גס מיוצר במשק	—	כ־2150 י״מ

מובאים כאן בחשבון יבולים בינוניים. יתכן ומשק מטיפוס זה מגיע בדרך כלל ליבורים יותר גבוהים הודות לזבל הרב העומד לרשותו.

ÙÂ¯ÒÌ≠ÓÂÚÓ„ 2/10/05 4:35 PM Page 2

צרכי פרה חולבת המניבה כ־4000 ליטר חלב לשנה, מסתכמים ב־3400 י״מ בערך. לכל פרה במשק זה יש להכין כ־2 טונות שחת; מזה ½ טונה שחת אספסת מיוצרת במשק וקרוב ל־½ טונה שחת מעודפי המרעה המלאכותי בעונות מסויימות; ועוד טונה אחת שחת יש לקנות מהחוץ, או גם היא תוכל להיווצר באדמות הנמסרות זמנית לרשות המשק.

המשק יוכל גם להכין כ־1.5 טונה תחמיץ לפרה, שיספקו במשק כ־100 ימים מנה של 15 ק״ג ליום.

המרעה המלאכותי יוכל לספק לפרה במשך 250 עד 300 יום בשנה עשבי מרעה כ־3 י״מ ליום; דבר זה מתאפשר על ידי תוספת תלתן ועשב זון למרעה בעונת־החורף.

לוח ההזנה יבוצע בערך כך: (ביחידות־מזון)

חדשי השנה	מרעה	סלק	סתויון	אספסת	תחמיץ	שחת	ס״ה יח״מ ליום במספוא גס
אוקטובר	—	—	2	2	—	2	6
נובמבר	—	—	2	2	—	2	6
דצמבר	1 (*)	—	—	—	2	3	6
ינואר	1 (*)	—	—	—	2	3	6
פברואר	2	—	—	—	2	2	6
מרץ	3	—	—	—	1	2	6
אפריל	3	1	—	—	—	2	6
מאי	3	1	—	—	—	2	6
יוני	2	2	—	—	—	2	6
יולי	3	1	—	—	—	2	6
אוגוסט	3	—	—	—	—	3	6
ספטמבר	3	—	—	—	—	3	6

*) ירק קצור מהמרעה.

כדי להבטיח את קיום עדרי הבקר הגדולים הנמצאים במושבים מסוג זה והמייצרים חלק ניכר של החלב הדרוש להשברת האוכלוסיה — יש גם לדאוג לסידור האספקה לעדרים אלה. על גורמים ציבוריים לפעול להבטחת המספוא הדרוש להשלמת כמות המזון הגס הנוצר במשק. יתכן שיש לחשוב על חקיקת חוק שיסדיר את שיווק הפסולת מתעשית חמרי מזון שונים, המשמשת להזנת בהמות החלב (קליפות־הדר, לתת שעורה, רסק סלק) וכן גם את שיטת הטיפול בפסולת (כגון אי־סור הייבוש של קליפות־הדר וכדומה). ומ־אידך — על המשקים מסוג זה לצמצם במידה מקסימלית את מספר בני־הבקר; אין להחזיק יותר משתי עגלות לצרכי חידוש העדר בן 5 פרות חולבות; פירוש הדבר שמתישב אשר עדרו מונה 5 פרות חולבות ישאיר לעצמו לגידול בכל שנה עגלה אחת בלבד. איז, כמובן, כל הגיון לגדל במשק זה עגלים לבשר, כי יש לשמור את כל המזון הנוצר במשק לעדר החלב.

(—) **פטר לנדסברג**

כפר־ידידיה